

**LOGORITMIKA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING
NUTQ, MUSIQA VA MOTOR QOBILIYATLARINI
RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA.**

Namangan davlat pedagogika instituti

o'qituvchisi

Goipova Nodira Baxtiyor qizi

Nutq terapiyasi ritmi maxsus ta'limning tarkibiy qismlaridan biridir. Bu nutq terapiyasi, musiqa va ritm va jismoniy tarbiyani o'z ichiga olgan keng qamrovli usuldir. U nutq, musiqa va harakatga asoslangan. Ushbu muammoning dolzarbligi bolalar uchun nutq va harakatni tuzatishning eng samarali va qiziqarli shakllarini topish zaruratidan kelib chiqadi. So'nggi yillardagi monitoring ma'lumotlarini tahlili turli xil nutq buzilishlari bo'lgan bolalar soni tobora ortib borayotganini ko'rish mumkin. Fonetik va fonemik nutqning rivojlanmaganligi, rivojlanmagan grammatika, so'z boyligining yetarli emasligi, duduqlanish va muloqotda qiyinchiliklar bilan namoyon bo'ladigan tizimli nutq buzilishi bo'lgan bolalar soni ko'paydi. Ushbu guruhdagi bolalarning aksariyati eshitish-vizual-motor muvofiqlashtirishning buzilishi bilan tavsiflanadi. Analizatorlararo aloqalarning disfunktsiyasi nutq jarayonlarining patofiziologik mexanizmida namoyon bo'ladi: fonemik idrok etish, nutq va umumiy harakat qobiliyatlari, vizual-fazoviy tahlil va sintezning meyorida rivojlanmaganligini ko'rishimiz mumkin.

N.V. Serebryakova, L.S. Solomax va L.S. Tsvetkovalarning fikricha, nutqida nuqsoni bo'lgan barcha bolalarda ma'lum darajada motorika rivojlanishida qiyinchiliklar mavjud va ko'p hollarda nutq buzilishining og'irligi murakkab motor ko'nikmalarini rivojlantirish bilan bevosita bog'liq. Bu ko'nikmalarini rivojlantirishda logopedik ritmikadan keng foydalaniladi.

Logoritmika - bu harakat, nutq va musiqa uyg'unligi orqali tuzatish, tarbiyalash va sog'lomlashtirish masalalarini hal qilishga qaratilgan maxsus mashqlar va o'yinlar majmuasidir. Mashg'ulotlar davomida bolalar tez tana

harakatlari, faol artikulyatsiya va nafas olish mashqlari, musiqa va nutq yordamida turli nutq mashqlarini bajaradilar. Logoritmikaning maqsad va vazifalari bolalarga nutqdagi nuqsonlarni bartaraf etish va musiqiy quloq, muvofiqlashtirish va nutqni rivojlantirishga yordam berishdir.

Maxsus pedagoglar ishtirokidagi nutq terapiyasi mashg'ulotlari bolalarni nutqini rivojlantirish muammolarini quvnoq, stresssiz tarzda hal qilish imkonini beradi.

Nutq terapiyasi ritmlarining turli xil vositalari vizual-fazoviy va eshitish funksiyalarini, praksisni, taktil gnozni, kognitiv va ijodiy qobiliyatlarni, musiqiy-ritmik ongini, hissiy-irodaviy va nutq funksiyalarini tuzatishga yordam beradi. Nutq o'yinlari va ro'lli she'rlar ritmi, intonatsiya va ohangni rivojlantiradi, prosodik nutqning rivojlanishi uchun zarur bo'ladi. Shuningdek, ular yodlash va og'zaki xotiraga foydali ta'sir ko'rsatadi. Harakatni ritmik, ifodali nutq bilan birlashtirish eshitish tasvirlarini konkretlashtirishga yordam beradi va izchil nutqning rivojlanishiga yordam beradi.

Umumiy nutqi rivojlanmagan katta maktabgacha yoshdagi bolalarda izchil nutqni rivojlantirish uchun hissiy-irodaviy tayyorgarlik katta ahamiyatga ega. U turli xil his-tuyg'ularni (quvonch, qayg'u, qo'rquv, g'azab, qiziqish, ajablanish, xotirjamlik, befarqlik) og'zaki va og'zaki bo'lmagan tarzda ifodalashga qaratilgan o'yinlar va o'yin mashqlarini o'z ichiga oladi.

Hissiy ozodlik va ochiqlikka erishish hissiy isinish orqali sodir bo'ladi. Mimika, pantomima va vokal mimikani rivojlantirish uchun mashqlar ekspressiv javoblar tajribasini oshiradi. Bo'shashtirish mashqlari mushaklarning kuchlanishini yengillashtiradi, buzg'unchi his-tuyg'ularni va harakatlarni nazorat qilishga yordam beradi, o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ijodiy mashg'ulotlar nutqning umumiy rivojlanishi bo'lgan katta maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ham muhimdir, chunki u izchil nutqni, o'ziga xos fikrlashni, o'z faoliyatini rejalashtirish va tashkil etish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Ijodiy

mashg'ulotlar xayolot , muloqot qobiliyatlari, xayolparastlik va frazeologik nutqni rivojlantirishga yordam beradigan keng ko'lamli mashqlarni o'z ichiga oladi . Ijodiy o'yin aql bovar qilmaydigan voqealarni, ko'rinmas mamlakatlar va hayvonlarning nomlarini tug'diradi, bolaning umumiy aqliy rivojlanishida muhim rol o'ynaydigan kognitiv qobiliyat va tabiiy muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi . Shunday qilib, logoritmik faoliyat xotira, e'tibor, fikrlashni rivojlantirishga , turli xil harakat turlarini takomillashtirishga va nutqning barcha jihatlarini rivojlantirishga yordam beradi . Nutq buzilishlarini bartaraf etish jarayonining qulay istiqbollari bolalarning markaziy asab tizimining yuqori plastikligi, nutqning ijtimoiy tabiati , to'g'ri vosita va usullarni tanlash va boshqa omillar bilan belgilanadi .

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Olimjonovna, R. Z. (2024). BOLALARDA EMOTSIONAL INTELLEKTNI SHAKLLANTIRISHDA OTA-ONALARNING O 'RNI. INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024, 3(34), 78-82.
- 2.Goipova, N. B. Q., & Qambaraliyeva, D. A. Q. (2024). Logoritmikaning bolalar psixologiyasiga kompleks ta'siri. Science and Education, 5(11), 199-203.
- 3.V.A. Sudakova "Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun logoritmik musiqa va o'yin mashqlari"; Sankt-Peterburg, "Bolalik-matbuot"; 2017 yil.
4. Olimjonovna, Z. R. (2024). O 'ZBEK XALQ PEDAGOGIKASI BOLA SHAXSINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILI SIFATIDA. MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH, 3(35), 75-79.
- 5.Рафикова Р.А. «STEAM технологии как возможность раскрытия потенциала неуспевающих школьников» Вестник Бухарского государственного университета №1. 2024. – С. 36–40.

6. Xasanova, M. & Shodmanov, Q. BOLALARDA DIQQAT ETISHMASLIGI VA GIPERAKTIVLIK BUZILISHNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI SABABLARI, NOMOYON BO'LISHI VA XULQ-ATVOR XUSUSIYATLARI. Научный Фокус, Международный современный научно-практический журнал. № 10 (100) Февраля 2024 г. Часть 1. <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/sf/article/download/14791/10443>

7. A.E. Voronova "5-7 yoshli bolalar uchun maktabgacha ta'lim muassasalari nutq guruhlarida logoritmika" (uslubiy qo'llanma); M., "SPHERE" ijodiy markazi, 2006 y.

8. Olimjonovna, R. Z. (2024). O 'YIN TERAPIYASI BOLA SHAXSINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA. INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024, 3(35), 190-195.